

341094 – ياخشى ئىشلاردا ئۆزئارا بەسلىشىش بىلەن ياخشىلىقنى باشقىلارغا سۆيۈنۈش ئارىسىنى مۇۋاپىقلاشتۇرۇش قانداق مۇمكىن بولىدۇ؟

سۇئال

ئاللاھ تائالانىڭ مۇنۇ ئايىتى بىلەن: **وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَفَّسْ الْمُتَنَفِّسُونَ** تەرجىمىسى: «قىزىققۇچىلار شۇنىڭغا قىزىقسۇن»، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئۆزى ئۈچۈن ياخشى كۆرگەن نەرسىنى ئۆزىنىڭ قېرىندىشى ئۈچۈن ياخشى كۆرمىگۈچە، ھەقىقى مۆمىن بولمايدۇ» دېگەن ھەدىسىنىڭ ئارىسىنى مۇۋاپىقلاشتۇرۇش قانداق مۇمكىن بولىدۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: مۇسۇلماننىڭ ئەدەپلىرىدىن: ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ روسۇلى بۇيرىغان مۆمىنلەرنىڭ ئارىسىدىكى قېرىنداشلىقنىڭ مۇھىم ئىكەنلىكىنى بىلىشتۇر. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ** تەرجىمىسى: «مۆمىنلەر ھەقىقەتەن (دىندا) قېرىنداشلاردۇر.» [سۈرە ھۇجۇرات 10-ئايەت].

ئىككىنچى: ئاللاھ تائالانىڭ: «قىزىققۇچىلار شۇنىڭغا قىزىقسۇن» دېگەن ئايىتى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئۆزى ئۈچۈن ياخشى كۆرگەن نەرسىنى ئۆزىنىڭ قېرىندىشى ياكى خوشنىسى ئۈچۈن ياخشى كۆرمىگۈچە، ھەقىقى مۆمىن بولمايدۇ» دېگەن مۇنۇ ھەدىسىنىڭ ئارىسىدا ھېچ قانداق زىتلىق يوق. [بۇخارى رىۋايىتى 13-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 45-ھەدىس. ھەدىسنىڭ لەپىزى مۇسلىمغا ئائىتتۇر].

كىشىلەرنىڭ قارىشىدىكى مۇشۇ زىتلىقنى يوق قىلىش توغرىسىدا ئۆلىمالارنىڭ جاۋابى:

بىرىنچى: ھەدىس دۇنيا ئىشلىرى توغرىسىدا، ئايەت بولسا ئاخىرەت ئىشلىرى توغرىسىدۇر. [شەرىھى سەھىھ مۇسلىم لىسەنۇسى"1-توم 244-بەت].

ئىككىنچى: بۇنىڭدىن بولغان مەقسەت: ياخشىلىقنى سۆيۈنۈش، يەنى ياخشىلىقتىن ئىنسان ئۆزى ئۈچۈن تەلەپ قىلغان نەرسىلەرنىڭ تەپسىلاتى بايان قىلماستىن ئىجمالى ۋە ئومۇمىي شەكىلدە ياخشىلىقنى سۆيۈنۈش دېمەكتۇر.

ئىبنى جەۋزىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئەگەر ھەر ئىنسان ئۆزى تاللىغان نەرسىنى ئۆزى ئۈچۈن تەقدىم قىلسا، پەزىلەت ئەمەللەردە باشقىلاردىن ئېشىپ كېتىشىنى ياقىتىدىغان تۇرسا، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەبابەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن ياخشى ئەمەللەردە بەسلەشكەن تۇرسا، بۇ قانداق تەسەۋۋۇر قېلىنىدۇ دېيىلسە؟ بۇنىڭ جاۋابى: بۇنىڭدىن بولغان مەقسەت: ئومۇمىي جەھەتتە ياخشىلىقنى ھاسىل ۋە يامانلىقنى دەپتۇ قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. ئىنساندىن ئۆزىگە ياقىتىدىغان نەرسىنى قېرىندىشىغا ياقىتىش تەلەپ قىلىنىدۇ، ئەمما ئارتۇقچە پەزىلەت ۋە يۇقىرى مەرتىۋىگە ئېرىشىش ئۈچۈن باشقىلارغا سۆيۈنۈشتىن ئۆزىگە سۆيۈنۈشنى تاللىسا بۇنىڭدا گۇناھ بولمايدۇ." "بۇخارى ۋە مۇسلىمنىڭ ھەدىسىدىكى مۇشكىللەرنى بايان قىلىش" ناملىق ئەسىرى 3-توم 222-بېتىگە، ئىبنىل ئەرەبىنىڭ "ئەل قەبىس شەرھى مۇئەتتا" 929-بەت ۋە "ئەل مەسالىك شەرھى مۇئەتتا" 6-توم 409-417-بەتكە قارالسۇن.

ئۈچىنچى: بۇ تائەت-ئىبادەتنى زىيادە قىلىدىغان، ياخشىلىقتا ئورتاق بەسلىشىشكە تۈرتكە بولىدىغان ئىش بولۇپ، ھەدىس دۇنيا-ئاخىرەت ئىشلىرىنىڭ ھەممىسىگە ئومۇمدۇر، مۇمىن كىشى ئۆز قېرىندىشىنىڭ ياخشىلىقتا ئورتاق بولىشىنى ئۈچ كۆرمەيدۇ، بەلكى ياخشىلىقتا بەسلىشىشىنى ئىنسانلارنىڭ ھەممىسىگە ياخشى كۆرىدۇ ۋە كىشىلەرنى ئۇنىڭغا قىزىقتۇرىدۇ بۇ ئىمان ئەھلىگە سەمىمىي نەسىھەتنى تولۇق ئادا قىلىش ھېسابلىنىدۇ.

ئىبنى رەجەب "جامىئۇل ئۇلۇم ۋەلھەكەم" ناملىق ئەسەر 1-توم 317-335-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "زۆرۈر ئىمان خىسلەتلىرىنىڭ جۈملىسىدىن بولغان مەقسەت: مۇمىننىڭ ئۆزى ياقىتىدىغان نەرسىنى قېرىندىشى ئۈچۈنمۇ ياقىتىشى، ئۆزى ياقىتىدىغان نەرسىنى قېرىندىشى ئۈچۈنمۇ ياقىتىرماسلىقىدۇر، ئەگەر بۇ تۇيغۇ يوقالسا، بۇنىڭ بىلەن ئۇ كىشىنىڭ ئىمانى مۇكەممەل بولمايدۇ.

مۇشۇنىڭ ھەممىسى ئىنساننىڭ قەلبى ھەسەتخورلۇق، ئالدامچىلىق ۋە خىيانەتتىن ساپ بولغاندا بولىدۇ، چۈنكى ھەسەت دېگەن، ھەسەت قىلغۇچىنىڭ باشقىلارنىڭ ياخشىلىقتا ئۆزى بىلەن باراۋەر بولۇپ قىلىشى ياكى ئۈستۈن بولۇپ قىلىشىنى ياقىتىرماسلىقىنى خالايدۇ، چۈنكى ئۇ كىشى ئۆزىنىڭ پەزىلەتلىك ئەمەللەردە يالغۇز بولىشىنى ۋە باشقىلاردىن ئۈستۈن بولىشىنى ياقىتىرىدۇ، ھەقىقىي ئىمان بۇنىڭ ئەكسىنى خالايدۇ، ھەقىقىي ئىمان دېگەن ئاللاھ تائالا ئاتا قىلغان ياخشىلىقنىڭ ھەممىسىدە ھېچ نەرسىنى كەمەيتمەستىن مۇمىنلەرنىڭ ئورتاق بولىشىنى خالايدۇ.

ئومۇمەن: مۇمىننىڭ ئۆزى ياقىتىدىغان نەرسىنى مۇمىن قېرىندىشى ئۈچۈنمۇ ياقىتىشى، ئۆزى ياقىتىدىغان نەرسىنى مۇمىن قېرىندىشى ئۈچۈنمۇ ياقىتىرماسلىقى، مۇسۇلمان قېرىندىشىدا دىنى جەھەتتىن بىر كەمچىللىكنى بايقىسا، ئۇنى تۈزىتىشكە ھەرىكەت قىلىشى تەلەپ قىلىنىدۇ.

مۇشۇنداق بولىشى بىلەن تۇرۇقلۇق: مۇمىندىن دىندىكى پەزىلەتلىك ئەمەللەرنى تولۇق ئادا قىلالمىغاندا قايغۇرۇش تەلەپ قىلىنىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن مۇسۇلمان دىنى ئىشلاردا ئۆزىدىن ئۈستۈن بولغان كىشىلەرگە نەزەر سېلىپ، ئاشۇ پەزىلەتلەرگە

ئېرىشىش ئۈچۈن پۈتۈن كۈچى بىلەن تىرىشچانلىق قىلىشقا بۇيرۇلغان. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: «قىزىققۇچىلار شۇنىڭغا قىزىقسۇن» مۆمىن كىشى ئۆز قېرىندىشىنىڭ ياخشىلىقتا ئورتاق بولىشىنى ئۈچ كۆرمەيدۇ، بەلكى ياخشىلىقتا بەسلىشىشنى ئىنسانلارنىڭ ھەممىسىگە ياخشى كۆرىدۇ ۋە كىشىلەرنى ئۇنىڭغا قىزىقتۇرىدۇ، بۇ ئىمان ئەھلىگە سەمىمى نەسىھەتنى تولۇق ئادا قىلىش ھېسابلىنىدۇ.

پۈزەيل ئىبنى ئىياز رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "سەن كىشىلەرنىڭ ساڭا ئوخشاش بولىشىنى ياقىتىدىغان تۇرۇقلۇق، قېرىندىشىڭغا سەمىمى نەسىھەت قىلمىساڭ، ئۇ ۋاقىتتا سەن ئۇلارنىڭ سەندىن تۆۋەن بولىشىنى ياخشى كۆرگەن بولمامسەن؟. ئۇلارغا سەمىمى نەسىھەت قىلىش دېگەندىن: ئۇلارنىڭ پەزىلەتتە ئۆزىدىن يۇقىرى بولىشىنى ياقىتىۋېتىش دېگەننى بىلدۈرىدۇ، بۇ ئالى ئورۇن ۋە نەسىھەتتىكى يۇقىرى مەرتىبىدۇر، بۇ ۋاجىپ ئەمەس، ھەقىقەتەن شەرىئەتتە بۇيرۇلغان ئىش: ئۆزى بىلەن ئوخشاش بولۇشنى ياخشى كۆرۈشتۈر. شۇنداق بولۇپ تۇرۇقلۇق، ئەگەر بىرەر كىشى دىنى ئەمەللەردە ئۆزىدىن ئېشىپ كەتسە، ئۇنىڭغا يېتىشىۋېلىشكە تىرىشچانلىق قىلىش، ياخشىلىقتا ئىلگىرىلەپ كەتكەنلەردىن كېيىن قالغانلىقى ئۈچۈن كەمچىللىكىگە قايغۇرۇش، بۇ ئاللاھ تائالانىڭ ئۇلارغا ئاتا قىلغان ياخشىلىققا ھەسەت قىلىش ئەمەس بەلكى ئۇنىڭغا قىزىقىش- بەسلىشىشتىن ئىبارەتتۇر. ياخشىلىقتا ئىلگىرىلەپ كەتكەنلەردىن كېيىن قالغانلىقتىن ئىبارەت كەمچىللىكىگە قايغۇرۇپ، بىئارام بولۇشتۇر.

مۆمىن دائىم ئۆزىنىڭ ئالى دەرىجىلەرگە يېتەلمىگەنلىك كەمچىللىكىنى بىلىش تەلەپ قىلىنىدۇ، بۇنى تۆۋەندىكى ئىككى ئىش بىلەن ھاسىل قىلغىلى بولىدۇ: پەزىلەت تەلەپ قىلىش ئۈچۈن تىرىشچانلىق قىلىش، ئۆزىگە كەمچىللىك نەزىرى بىلەن قاراش.

بۇنىڭدىن: مۆمىنلەرنىڭ ئۆزىدىن ياخشى بولىشىنى ياقىتىۋېتىش پەيدا بولىدۇ، چۈنكى ھەقىقى مۆمىن دېگەن: مۆمىنلەرنىڭ ئەھۋالىنىڭ ئۆزىگە ئوخشاش بولۇپ قىلىشىغا رازى بولمايدۇ، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ ھالىغىمۇ رازى بولمايدۇ، بەلكى ئۆزىنى ئىسلاھ قىلىش ئۈچۈن تىرىشچانلىق قىلىدۇ. مۇھەممەد ئىبنى ۋاسىئ ئوغلىغا نەسىھەت قىلىپ: "سېنىڭ داداڭغا كەلسەك، ئاللاھ مۇسۇلمانلارنىڭ ئارىسىدا ئۇنىڭغا ئوخشاش كىشىلەرنى كۆپ قىلمىسۇن دېگەن".

ئۆز ھالىدىن رازى بولمىغان كىشى، مۇسۇلمانلارغا سەمىمى بولۇپ تۇرۇقلۇق ئۇلارنىڭ ئۆزىگە ئوخشاش بولۇپ قىلىشىنى قانداقمۇ ياخشى كۆرىدۇ؟ بەلكى ئۇ مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزىدىن ياخشى بولىشىنى ياقىتىۋېتىدۇ ۋە ئارزۇ قىلىدۇ. ئۆز ھالىنىڭمۇ يەنىمۇ ياخشى بولىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ. [ئىبنى رەجەبىنىڭ "پەتھۇل بارى" 1-توم 45-بەت].

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.